

Predlog regionalne zasnove prostorskega razvoja turizma na primeru Bele krajine



IZVLEČEK

V članku so predstavljeni ključni poudarki magistrske naloge, v kateri je bil izdelan predlog regionalne zasnove prostorskega razvoja turizma na primeru Bele krajine. V začetnem delu je predstavljen pomen prostorskega načrtovanja turizma, v nadaljevanju pa je prikazan potek priprave izhodišč za pripravo zasnove prostorskega razvoja turizma. Končni rezultati so izbran koncept razvoja turizma, strateški cilji, zemljevid prostorske zasnove turizma in predlog potrebnih ukrepov.

Ključne besede: regionalno prostorsko načrtovanje, načrtovanje turizma, zasnova prostorskega razvoja, Bela krajina

ABSTRACT

Proposal for a regional spatial development concept for tourism in the case of White Carniola, Slovenia. The article presents the key findings of the Master thesis, in which proposal of the regional concept of tourism development on the example of White Carniola was developed. The initial part presents the importance of tourism spatial planning. In the following, the needed analyzes for preparation of the spatial development plan of tourism was discussed. The final result of the Master's thesis presents the chosen concept of tourism development, strategic goals, measures and a map of the regional spatial development strategy for tourism.

Key words: regional spatial planning, planning of tourism, spatial planning, White Carniola

Članek predstavlja rezultate magistrskega dela s področja prostorskega načrtovanja turizma na regionalni ravni. Regionalna raven načrtovanja je vmesna raven med lokalno in državno, s čimer omogoča celovito povezovanje strateških in drugih usmeritev na višjih ravneh (državni, evropski ...) z željami in potrebami manjših območij oziroma lokalnih skupnosti. V prostorskonarčtovalski praksi in v ostalih sektorjih (na primer promet, gospodarstvo, turizem, vode, krajina) se vedno znova izkazuje smiselnost usmerjanja in načrtovanja razvoja na ravni regije, saj na eni strani procesi in pojavi presegajo administrativno določene meje občin, na drugi strani pa je njihova obravnava na ravni države preveč posplošena, preobsežna ali premalo konkretna (Pogačnik 2006).

V zadnjih letih je opazna rast turistične dejavnosti v svetu. Z rastjo turističnega sektorja pa se povečujejo tudi negativni vplivi turizma na okolje in prostor. Posledično se vedno bolj poudarja pomen trajnostnega razvoja turizma, ki naj ob razvoju dejavnosti in večanju dodane vrednosti ne bi negativno vplival na okolje in kakovost bivanja ljudi. Želene cilje trajnostnega prostorskega razvoja turizma lahko dosežemo le z usklajenim in premišljenim prostorskim načrtovanjem ter usmerjanjem razvoja dejavnosti v prostoru. Nekontroliran, stihijski razvoj turistične infrastrukture v prostoru se je že večkrat izkazal za neustreznega in povzročil razvrednotenje prostora, kar lahko dolgoročno vodi do zmanjšane turistične privlačnosti območja (Beličič 2022).

V članku so predstavljeni ključni poudarki magistrskega dela z naslovom Predlog regionalne zasnove prostorskega razvoja turizma na primeru Bele krajine (Beličič 2022).



Avtor besedila in slikovnih prilog:

KLEMEN BELIČIČ, magister
prostorskega načrtovanja

E-pošta: klemen.belicic@novomesto.si

Avtorji fotografij:

KLEMEN BELIČIČ, **TOMAŽ JESENIČNIK**,
JAN KOCJAN

COBISS 1.04 strokovni članek

Povezava regionalnega prostorskega načrtovanja in turizma

Turistični razvoj in prostorsko načrtovanje sta med seboj povezana. Z vidika prostorskega načrtovanja je pri usmerjanju prostorskega razvoja in pripravi prostorskih načrtov treba upoštevati obstoječe stanje in težnje razvoja turizma, ene od pomembnih dejavnosti v prostoru. Med potrebne podlage za izdelavo regionalnega prostorskega načrta Pogačnik (2006) v knjigi *Kako izdelamo prostorske načrte* uvršča analizo turističnih območij regionalnega pomena. V turizmu se razvoj opira predvsem na naravne, zgodovinske in kulturne dobrine ter na njihovo kontinuiteto. Institucije prostorskega načrtovanja pa predstavljajo javni interes, katerega vloga je ohranjanje in varovanje kontinuitete tovrstnih dobrin s pravilnimi in demokratičnimi odločitvami. Prostorski obseg območij turizma in njihove opreme (število prenočitvenih zmogljivosti in zmogljivost kampov, število športnih igrišč, gospodarska javna infrastruktura in podobno) načrtujemo na podlagi prostorskih in naravnih možnosti ter potencialnega števila gostov oziroma željenega razvoja turizma. Ključna vloga prostorskega načrtovanja v povezavi s turizmom je omogočiti čim večjo stopnjo razvoja turizma s čim manjšim škodljivim vplivanjem turizma na prostor in okolje (Dede in Ayten 2012).

Pri razvoju trajnostnega turizma gre za dolgoročno optimalno izkoriščanje razpoložljivih turističnih resursov, znotraj sprejemljivih vplivov na naravo, socialne razmere in ekonomsko okolje (Gosar in Jurinčič 2003). Če razvoj turizma nosilnih zmogljivosti regije ne upošteva, dolgoročno ogroža prihodnost turizma v njej in tudi negativno vpliva na njen celovit razvoj. V tem pogledu je treba razvoj turizma v mejah nosilne zmogljivosti usmerjati na več različnih področjih. Jurinčič (2014) je v svoji raziskavi preučeval nosilno zmogljivost za območje Slovenske Istre. Pri tem je upošteval več področij turizma, za katere je na podlagi kriterijev in kazalnikov izračunal nosilno zmogljivost. Področja, za katera so bile izračunane nosilne sposobnosti, so prostorsko-ekološki indikatorji, kapaciteta plaž, kakovost morske in pitne vode, zbiranje in ravnanje z odpadki, kakovost zraka, parki in zelenice, infrastrukturni indikatorji, nastanitvene zmogljivosti, količina pitne vode, odvajanje in čiščenje odpadne vode, cestni promet, parkirna mesta, železniški promet, morski promet, letalski promet, socio-psihološki indikatorji, zadovoljstvo prebivalcev z učinki turizma ter splošno zadovoljstvo turistov. Izračunana nosilna zmogljivost ni nekaj fiksne in se ne more določiti enkrat za vselej. V primeru ustreznega strateškega upravljanja lahko nosilno zmogljivost povečamo, z negativnim razvojem pa se nosilna zmogljivost lahko tudi zmanjša. »*Poleg analize nosilne zmogljivosti za razvoj turizma v regiji bi morali opraviti tudi analize nosilne zmogljivosti drugih dejavnosti.*

Usklajevanje le-teh je ključnega pomena za izdelavo regionalnega načrta po načelih celostnega in trajnostnega razvoja regije.« (Jurinčič 2014, 151).

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3 2021) določa izdelavo regionalnih prostorskih načrtov razvojnih regij. Med drugim določa, da se v regionalnem prostorskem načrtu uskladijo in določijo zasnove prostorskih ureditev lokalnega pomena, ki segajo na območje več občin ali vplivajo na njihov razvoj. V 4. odstavku 75. člena zakona so navedene konkretne prostorske ureditve, za katere se določijo zasnove. Med navedenimi prostorskimi ureditvami so v novem zakonu, napram preteklemu (Zakon o urejanju ... 2017), določena tudi prednostna območja za razvoj turizma.

Priprava regionalne zasnove prostorskega razvoja turizma

Zaradi preobsežnega dela priprave predloga regionalnega prostorskega načrta regije in potrebnih strokovnih podlag je bila študija usmerjena v obravnavo prostorskega razvoja turizma na ravni regije. Izbrana je bila regija Bela krajina, ki je dejansko subregija razvojne regije Jugovzhodna Slovenija.

Za določitev usmeritev nadaljnjega prostorskega razvoja turizma prek strateških ciljev, koncepta prostorskega razvoja, zemljevida zasnove prostorskega razvoja turizma in zastavljenih prostorskih ukrepov, smo predhodno:

- preučili zakone, ki urejajo področje prostorskega načrtovanja in spodbujanja skladnega regionalnega razvoja.

- Pregledali in povzeli ključne strateške razvojne dokumente na različnih ravneh z relevantnih področij, kamor sodi tudi Strategija razvoja Slovenije, ki je krovni razvojni dokument Slovenije. Na področju turizma smo pregledali Strategijo trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2021 in Strategijo razvoja turizma v destinaciji Bela krajina 2018–2022. Podrobneje smo preučili tudi usmeritve z vidika razvoja turizma v prostoru v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije in v prostorskih načrtih občin Črnomelj, Metlika in Semič.
- Izvedli prostorsko analizo obravnavanega območja. Obsegala je analizo naravnih (podnebja, geologije, površja, rastlinstva, gozdov, prsti, posebnih živali, voda, zavarovanih območij, naravnih vrednot in območij Nature 2000) in družbenih (prebivalstva, gospodarstva, zgodovinski oris in kulturne dediščine) značilnosti Bele krajine ter tamkajšnje gospodarske javne infrastrukture.
- Analizirani so bili stanje turizma v Beli krajini: turistični obisk, nastanitvene zmogljivosti, gastronomska ponudba in ponudba ostalih osnovnih storitev (zdravstvo, trgovine ...), lokacije in urejenost turističnih poti, športna in kongresna infrastruktura, prireditve, turistične znamenitosti (naravne in kulturne), turistični produkti in organiziranost turizma v regiji.

- Pomemben vir za analizo stanja in izzivov na področju turizma so bili polstrukturirani intervjuji z različnimi deležniki na področju turizma. Izvedli smo intervjuje s šestimi turističnimi ponudniki in tremi predstavniki institucij, katerih dejavnost je delno ali v celoti usmerjena v razvoj turizma. Glavna kriterija izbire sogovornikov sta bila raznolikost njihovega delovanja in njihova enakomerna prostorska razporeditev.
- Iz analiz smo izluščili ključne poudarke ter z metodo SWOT ocenili ključne prednosti, slabosti priložnosti in nevarnosti turizma v Beli krajini.
- Na podlagi prostorskih analiz in analiz turizma smo izdelali členitev prostora Bele krajine (slika 1). Enote členitve smo poimenovali doživetja. Doživetje je torej sklop aktivnosti, ki jih turist lahko doživi ob obisku destinacije. Doživetja izhajajo iz notranjega potenciala regije, ki ga predstavlja naravno in kulturno izročilo:
 - o Kulturna doživetja. Največ o kulturni dediščini lahko spoznamo v Metliki, Semiču in Črnomlju (muzeji in galerije). V teh krajih je tudi več kulturnih prireditev, med katerimi so bolj znane Vinska vigred, Jurjevanje in Semiška ohcet.
 - o Doživetja v naravi so v konceptualnem prikazu zastopana v osrednjem delu regije. Bela krajina se ponaša z bogato naravno dediščino, kamor uvrščamo številne

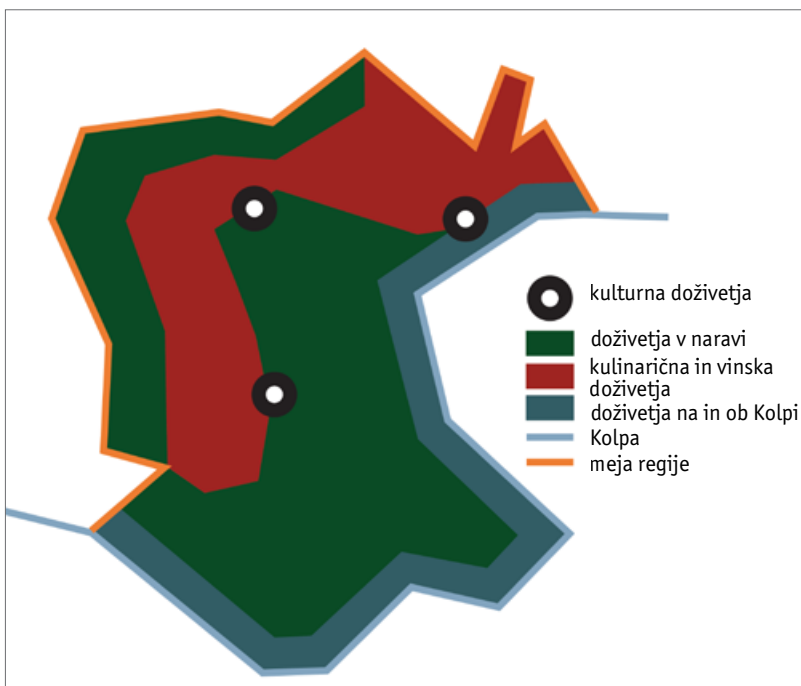
naravne vrednote, dva krajinska parka ter vpetost v evropsko omrežje varstvenih območij Natura 2000. Sem spada tudi narava in okolica reke Kolpe, ki pa je v konceptu zaradi svoje izstopajoče vloge v prostorskem razvoju turizma, prikazana kot ločeno doživetje. Velik potencial za obisk tujih in domačih turistov so tudi naravni spomenik reka Krupa, Divji potok in Doblčica. Belokranjski posebnosti sta črni močeril in belokranjski steljniki, ki so pokrajinska posebnost Bele krajine. Velik potencial imajo tudi ostale naravne vrednote ter skriti kotički gozda Bele krajine, ki prekriva že več kot 65 % površja.

- o Kulnarična in vinska doživetja obsegajo območje obronkov

Gorjancev na severu in Kočevskega Roga na zahodu; na sliki 1 so označena z rdečo barvo. To območje je prednostno usmerjeno v pridelavo vin. Z vidika turizma je na tem območju privlačna kulturna pokrajina, ki jo sestavljajo številni vinogradi. Na tem območju številni ponudniki vin že ponujajo vinska doživetja za obiskovalce. Kulnarična doživetja obsegajo tudi ponudnike hrane zunaj omenjenega območja, označenega z rdečo barvo.

- o Zadnje doživetje je doživetje ob in na reki Kolpi, ki med obiskovalci Bele krajine velja za glavno naravno zanimivost. Aktualna je predvsem v poletnem času, ko je primerna za kopanje.

Slika 1: Členitev Bele krajine z vidika turističnega razvoja.

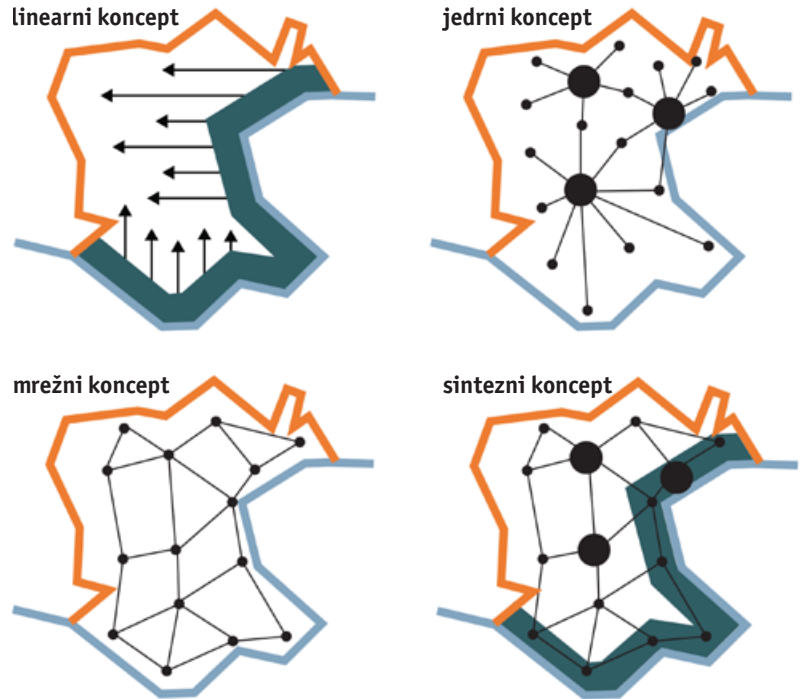


Strateški cilji in koncept prostorskega razvoja

Na podlagi analize in izhodišč smo pripravili predlog štirih strateških ciljev prostorskega razvoja turizma Bele krajine, ki so podlaga za prostorski koncept in zasnovo:

1. S prostorsko in funkcionalno povezanostjo se obiskovalcem Bele krajine omogoči, da doživijo štiri sklope doživetij: kulturna doživetja, doživetja v naravi, kulinarična in vinska doživetja ter doživetja na in ob Kolpi.
2. Bela krajina se razvije v butično destinacijo, primerno za individualne goste z večjo kupno močjo. Razvoj v smeri butičnosti se opre na notranje potenciale regije, kot so dobro ohranjena narava, naravni viri in bogata kulturna dediščina.
3. Prepreči se razvoj masovnega turizma ob reki Kolpi. Turizem se razvija enakomerno in razpršeno na celotnem območju Bele krajine. Kljub razpršenemu razvoju so Črnomelj, Metlika in Semič središča turističnega razvoja z večjim številom prenočitvenih kapacitet, turističnih in drugih storitev.
4. Prepreči se sezonskost turizma v destinaciji in z raznoliko turistično ponudbo privabi goste tudi v hladnejši polovici leta.

Na sliki 2 so predstavljeni scenariji nadaljnjega prostorskega razvoja turizma. Kot idealna možnost je izbran sintezni koncept, ki udejanja najboljše značilnosti posameznih scenarijev.



Slika 2: Variantni koncepti prostorskega razvoja turizma Bele krajine.

V **linearnem konceptu** sta osrednji prvini razvoja reka in pas z naselji ob reki Kolpi. Kolpa je ključna turistična atrakcija Bele krajine, ki privlači številne turiste. V linearnem konceptu je pas ob reki skupaj z naselji osrednje območje razvoja turistične dejavnosti v prostoru.

Jedrni koncept predvideva usmerjanje razvoja prednostno v Črnomelj,

Metliko in Semič. V teh naseljih je dobro razvita osnovna infrastruktura, dobra je tudi opremljenost z osnovnimi storitvami. Po tem scenariju se v jedrna naselja umešča večji del nastanitvenih kapacitet in turistične ponudbe, ki se navezuje na ponudbo ostalih, manjših naselij v Beli krajini.

Mrežni koncept predvideva enakovredno obravnavo naselij na celotnem

Preglednica 1: Prednosti in slabosti scenarija linearnega razvoja.

PREDNOSTI	SLABOSTI
- Izkoriščanje potenciala, ki ga prinaša reka Kolpa. Gre za potencial naravne in kulturne dediščine Kolpe in okolice, aktivnosti na in ob reki ter sprostitev in uživanje obiskovalcev na naravnih kopališčih. - Razvoj gospodarske dejavnosti v obmejnih naseljih, za katere je značilna neugodna demografska sestava.	- Nevarnost razvoja masovnega turizma in prevelik pritisk na občutljivo naravno okolje ob vodotoku. - Slaba založenost ali potreba po umeščanju osnovnih storitev v naselja ob Kolpi. - Osredotočanje na le eno izmed oblik doživetij, ki jih ponuja destinacija Bela krajina.

Preglednica 2: Prednosti in slabosti jedrnega koncepta razvoja.

PREDNOSTI	SLABOSTI
Jedrna naselja so infrastrukturno in storitveno dobro opremljena, zato so za razvoj dodatnih storitev potrebna manjša vlaganja.	- Neizkoriščen potencial reke Kolpe. - Manjša vlaganja v razvoj turizma v perifernih in obmejnih naseljih. - Neusklajenost s strateškimi cilji, ki poudarjajo razvoj različnih vrst turizma z osredotočenostjo na naravno dediščino Bele krajine.

Preglednica 3: Prednosti in slabosti mrežnega koncepta razvoja.

PREDNOSTI	SLABOSTI
- Omogoča razvoj različnih tipov turizma in gostom ponuja različne oblike aktivnosti. - Omogoča razvoj celotnega območja regije.	- Večji stroški za izgradnjo nove in vzdrževanje obstoječe infrastrukture. - Pretirano poseganje in vpliv na prosti trg razvoja turistične ponudbe. - Pretirano osredotočanje na naselja in območja z nižjim turističnim potencialom.

območju Bele krajine. Preprečuje se usmerjenost le v določena območja in naselja. Prizadeva si za dobro fizično in funkcionalno povezanost vseh naselij.

povezanost med kraji, povezanost med turističnimi ponudniki, skupen nastop na trgu in promocija destinacije kot celote.

Sintezni koncept je predlagani prostorski razvoj turizma v Beli krajini, ki je skladen z zastavljenimi cilji in strateškimi dokumenti. Je zmes vseh treh predhodno opisanih scenarijev in povzema njihove prednosti. Os razvoja je pas ob Kolpi in reka z vso turistično ponudbo. Hkrati se razvijajo vsa tri večja središča s poudarkom na razvoju prenočitvenih kapacitet in boljšim dostopom (javni prevoz), zato so izhodišče za odkrivanje Bele krajine. Razvijajo pa se tudi posamezna manjša naselja in lokacije turističnih zanimivosti na celotnem območju Bele krajine. S tem se prepreči prevelik pritisk turizma na območje ob reki Kolpi. Pri udejanjanju koncepta imajo pomembno vlogo dobra

Predlog prostorske zasnove razvoja turizma

Zasnova prostorskega razvoja je prikaz konkretnih prostorskih usmeritev in ukrepov za prihodnji razvoj turizma v Beli krajini. Opredeljuje različna središča, ki so povezana z izdelano členitvijo prostora Bele krajine z vidika turističnih doživetij. Središča smo razdelili na obstoječa in predvidena, kjer se dodatno spodbujajo ali umeščajo določene aktivnosti in turistična ponudba:

- **Središča z večjim številom nastanitvenih kapacitet.** V to kategorijo smo uvrstili Metliko in Semič s hotelsko ponudbo, Dragatuš in Podlog, kjer je po en ponudnik z zmogljivostjo nastanitev več kot 20 ležišč, in Vinico, ki ima na razpolago nadpovprečno število ležišč v kampih. Črnomelj je opredeljen kot **predvideno središče z večjim**

Slika 3: Čolnarjenje po reki Kolpi (foto: Jan Kocjan).



številom nastanitvenih kapacitet, saj nima hotela, ker je pred leti prenehal delovati. V Črnomelju se umestijo nov hotel ali objekti z večjim številom sob za goste.

- V **središča za kulturna doživetja** se umešča infrastrukturo za kulturne prireditve in izkoristi obstoječi potencial kulturne dediščine v naseljih. Poleg vseh treh večjih naselij (Metlika, Črnomelj in Semič) smo kot središča za kulturna doživetja predvideli Vinico, ki ima velik turistični potencial z gradom in Spominsko hišo pesniku Otonu Župančiču, in Stari trg ob Kolpi, katerega urbanistična zasnova je lep primer srednjeveškega trškega jedra.
- **Središča za kulinarična in vinska doživetja** so središča, kjer se ohranja in nadgradi obstoječo gastronomsko in vinsko ponudbo.
 - o Tovrstna središča se nadalje členijo na središča vinskih doživetij, kjer se ohranjajo in

dodatno razvijajo ponudba vin, degustiranje in kulturna pokrajina – vinogradi. Največ teh središč je v metliškem vinorodnem okolišu (Drašiči, Krmačina, Vidošiči, Trnovec), dobro je razvit tudi semiški okoliš (Semič s Semiško goro in Črešnjevce), medtem, ko so v črnomaljskem vinorodnem okolišu v zasnovi predvidena dodatna središča v Rodinah, Stražnjem Vrh in Mavrlenu. Vsa tri središča imajo potencial za vinska doživetja, vendar zaenkrat ne ponujajo degustacij ali drugih vinskih doživetij za turiste.

o Druga podvrsta središč so središča kulinaričnih in gastronomskih doživetij. Mednje uvrščamo Črnomelj, Metliko, Semič, Vinico, Krasinec, Radence in Podzemelj. V njih se spodbujata razvoj in ohranjanje ponudnikov prehrane.

Prav tako se ohranja in nadgradi ponudba lokalne hrane in tradicionalne belokranjske kulinarike.

- Med **središča za doživetja v naravi** so uvrščena naselja Adlešiči, Veliki Nerajec in Pusti Gradec. Vsa tri so izhodišče za obisk Krajinskega parka Kolpa in Krajinskega parka Lahinja. V ta naselja se umešča tudi turistično ponudbo, ki ponuja doživetja v naravi, kot so čolnarjenje, kolesarjenje, pohodništvo ter vodeni pohodi po naravi. Med središča za doživetja v naravi smo uvrstili tudi tri pomembne pohodniške točke Bele krajine, Mirno goro, Smuk in Krvavčji Vrh. Poleg njih je središče doživetij v naravi vrh Gače s smučiščem in spremljajočo ponudbo, ki je v zadnjih letih postala bolj raznovrstna in prilagojena tudi toplejšemu delu leta. Med predvidena središča za doživetja v naravi smo uvrstili Grdune in Stari trg ob Kolpi. Obe naselji tako postaneta vstopni točki za odkrivanje Krajinskega parka Kolpa.

Slika 4: Belokranjska pogača (foto: Tomaž Jeseničnik).



Na zemljevidu zasnove prostorskega razvoja turizma so dodatno poudarjeni in označeni:

- oba krajinska parka. V parkih se uredi in vzdržuje označene sprehajalne poti. Razen tega se poleg vodenja po parku za organizirane skupine nudi tudi vodenje za individualne goste in družine, ki destinacijo obiščejo posamezno.
- Obstoječa športna infrastruktura:

[illegible]

Zasnovna prostorskega razvoja turizma v Beli krajini

Legenda

- | | | | |
|--|--|--|---|
| | središče za kulturna doživetja | | predvideno središče z večjim številom prenočitvenih kapacitet |
| | središče z večjim številom prenočitvenih kapacitet | | predvideno središče za kulinaritna in vinska dožvetja |
| | središče za dožvetja na in ob Kolpi | | predvideno središče za dožvetja na in ob Kolpi |
| | središče za dožvetja v naravi | | predvideno središče za dožvetja v naravi |
| | plezališče | | glavna vsoporno-izstopna postaja za čolne |
| | vzletišče za padalce in zmajarje | | vsoporno-izstopna postaja za čolne |
| | ležišče za športna in turistična tčela | | podvališče za čolne |
| | smučišče Gače | | predvidena vaoporno-izstopna postaja za čolne |
| | adrenalinski park | | manjši termalni kompleks |
| | obnova mešnega jedra | | izgradnja kanalizacijskega omrežja |
| | predviden center gorskega kolesarjenja | | novo kopališče na Lahinji |
| | ureditev nekdanjih kočevskih vasi | | obnova gradu Gradac |
| | krajnski park | | pomembnejša prometnica |
| | območje razvoja aktivnosti v naravi | | predvidena prometnica |
| | območje razvoja zidaniškega turizma | | prometnica |
| | vinogradiški pokrajine | | manj pomembna prometnica |
| | Kolpa | | povezovalna kolesarska pot |
| | meja regije | | predvidena povezovalna kolesarska pot |

Avtor: Klemen Beličič

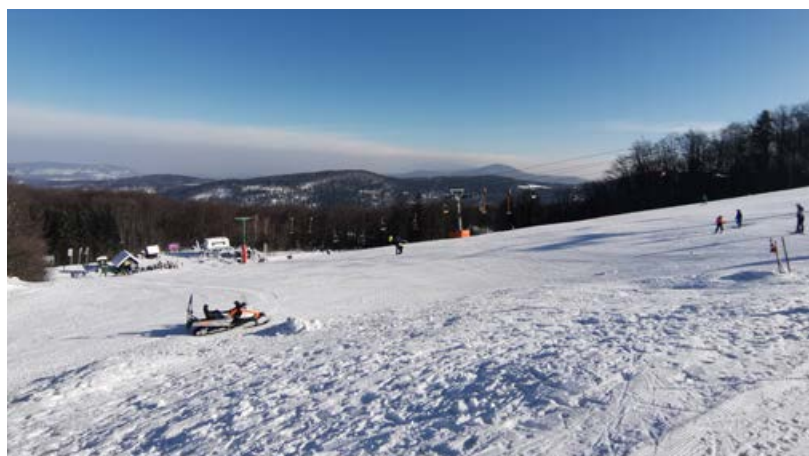
smučišče, plezališče, letališče v Prilozju (usmeritev v nudenje turističnih poletov), vstopna in izstopna mesta ter počivališča za čolne na Kolpi ter manjši

adrenalinski park. V zasnovi je poudarjen razvoj nove infrastrukture, kot so nova vstopna in izstopna mesta na rekah, razvoj poletnih

aktivnosti na smučišču Gače ter kopališče na reki Lahinji.
- Predvidene so obnove starih mestnih jeder, gradu Gradac ter ustreznega predstavitev

Preglednica 4: Prednosti in slabosti mrežnega koncepta razvoja.

STRATEŠKI CILJ	UKREP
CILJ 1: S prostorsko in funkcionalno povezanostjo se obiskovalcem Bele krajine omogoči, da doživijo štiri sklope doživetij: kulturna doživetja, doživetja v naravi, kulinarici in vinska doživetja ter doživetja na in ob Kolpi.	UKREP 1: Raznoliko ponudbo različnih turističnih ponudnikov se povezuje in združuje v turistične pakete. UKREP 2: Vzdržuje se obstoječe kolesarske poti in se jih enotno označi. UKREP 3: Vzpostavi se novi kolesarski poti na odsekih Črnomelj–Stranska vas in Črnomelj–Vinica po trasi nerealizirane železniške proge Črnomelj–Vrbovsko. UKREP 4: Vzpostavi se mrežo izposoje električnih koles po celotni Beli krajini. UKREP 5: Vzpostavi se linijo avtobusnega prevoza, ki povezuje vsa tri večja središča ter središča za doživetja na in ob reki Kolpi. UKREP 6: V središčih vinskih doživetij se uredi zidanice za prenočevanja turistov. Preuči se možnost vzpostavitve razpršenega hotela v zidanicah. UKREP 7: V Rodinah, na Stražnjem Vrh in Mavrlenu se ponudi gostom vinsko doživetje na turističnih kmetijah, v vinotočih in vinskih kletah.
CILJ 2: Bela krajina se razvije v butično destinacijo, primerno za individualne goste z večjo kupno močjo. Razvoj v smeri butičnosti se opre na notranje potenciale regije, kot so dobro ohranjena narava, naravni viri in bogata kulturna dediščina.	UKREP 8: Obnovi se grad Gradac in vanj umesti prestižni hotel ali druga oblika nastanitve. V okolici gradu se uredi manjše golf igrišče. UKREP 9: Obnovita in revitalizirata se stari mestni jedri Metlike in Črnomlja. Revitalizacija vključuje tudi umestitev novih storitev in gastronomske ponudbe za zahtevnejše goste. UKREP 10: V Grdunih in Starem trgu ob Kolpi se vzpostavi vstopni točki za obisk Krajinskega parka Kolpa. V Starem trgu se uredi manjše informacijsko središče, v Grdunih pa se uredi glavno informacijsko središče in umesti upravo parka.
CILJ 3: Prepreči se razvoj masovnega turizma ob reki Kolpi. Turizem se razvija enakomerno in razpršeno na celotnem območju Bele krajine. Kljub razpršenemu razvoju Črnomelj, Metlika in Semič ostajajo središča turističnega razvoja z večjim številom prenočitvenih kapacitet, turističnih in drugih storitev.	UKREP 11: Izvaja se nadzor nad turističnim obiskom ter preprečuje pretiran obisk določenih lokacij ob Kolpi v poletnih mesecih. V ta namen se izdela študija nosilnih zmogljivosti s poudarkom na območju reke Kolpe. V njej se opredelijo ukrepi za omejevanje obiska. UKREP 12: Sprejme se že izdelan plovni režim za reko Kolpo. UKREP 13: Uredi se hotel v že obstoječem objektu v Črnomlju. UKREP 14: Uredi se kanalizacijsko omrežje in čiščenje odpadne vode v čistilnih napravah, prednostno v naseljih Učakovci, Preloka, Marindol in Dobljče.
CILJ 4: Prepreči se sezonskost turizma v destinaciji in z raznoliko turistično ponudbo privabi goste tudi v hladnejši polovici leta.	UKREP 15: Na smučišču Gače se uredi proge za gorsko kolesarjenje in vzpostavi center za servis in izposajo koles. UKREP 15: Izgradi se vsaj eden od predvidenih termalnih kompleksov, bodisi v Božakovem bodisi v Šipku pri Dragatušu.
drugi ukrepi	UKREP 16: Omogočijo se lažje dostopni in bolj pogosti poleti za turistične namene z letali na športnem letališču Prilozje. UKREP 17: Za turistični obisk se uredi kočevske vasi Komarna vas, Brezovica, Grčice in Planina. UKREP 18: Uredijo se vstopna in izstopna mesta za čolne na rekah Lahinji, Dobljčici in Krupi ter vzpostavijo izposojevalnice čolnov v naseljih v bližini navedenih vodotokov. UKREP 19: Uredi se kopališče na reki Lahinji v Črnomlju.



Slika 6: Smučišče Gače (foto: Klemen Beličič).

- ostankov kočevarskih vasi.
- Razvoj vsaj enega od dveh predlaganih termalnih kompleksov.
- Izgradnja manjkajočega kanalizacijskega omrežja, predvsem v aglomeracijah v neposredni bližini reke Kolpe.
- Pomembne povezave: kolesarske poti, železniška povezava z železniškimi postajami in cestne povezave. Kot prometnica, ki bo vplivala na razvoj, je predvidena tretja razvojna os, prikazana pa je njena okvirna trasa.

Na pripravljeno zasnovo in predlagane strateške cilje je navezanih 19 ukrepov, predstavljenih v preglednici 4.

Zaključek

V članku je predstavljen v magistrskem delu podan predlog regionalne zasnove, ki je zaradi velikega obsega dela omejen na področje načrtovanja turizma. Delo predstavlja način izdelave dela regionalnega prostorskega načrta, ki ga bodo glede na zakonodajo v prihodnosti morale izdelati regije. Za izdelavo regionalnega prostorskega načrta so potrebne podrobna

analiza stanja, izdelava strokovnih podlag in zasnova prostorskega razvoja z ukrepi, ki udeležujejo zastavljeno vizijo in predvidene cilje. Regionalni prostorski načrt obravnava različne teme, od razvoja poselitve, gospodarske javne infrastrukture, mobilnosti in podobnega, pa vse do načrtovanja razvoja turizma v prostoru. V Sloveniji doslej še ni bil sprejet noben prostorski načrt na ravni regije, zato je magistrsko delo pionirski poskus izdelave in predloga pristopa k njegovi izdelavi. Na drugi strani pa rezultati raziskave prikazujejo možnost pristopa k načrtovanju turizma na ravni regije, ki se osredotoča na razvoj turizma v prostoru. V raziskavi je bilo ugotovljeno, da je izdelana prostorska zasnova razvoja turizma lahko orodje za udeležanje zastavljene vizije in predvidenih ciljev razvoja turizma v Beli krajini. Posledično je smiselno, da se za slovenske regije v sklopu zakonsko določene izdelave regionalnih prostorskih načrtov (ZUreP-3 2021) izdelajo zasnove prostorskega razvoja turizma regije in na ta način podajo usmeritve za trajnostni razvoj turizma na njihovih območjih.

Viri in literatura

1. Bela krajina, 2023. Medmrežje: <https://www.belakrajina.si/> (20. 1. 2023).
2. Beličič, K. 2020: Predlog regionalne zasnove prostorskega razvoja turizma na primeru Bele krajine. Magistrsko delo, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Ljubljana. Medmrežje: <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=117355&clang=slv> (3. 12. 2022).
3. Dede, O. M., Aytan, A., M. 2012: The role of spatial planning for sustainable tourism development: A theoretical model for Turkey. Tourism – Original scientific paper 60-4. Medmrežje: <https://pdfs.semanticscholar.org/9a90/4f9ce4a03b0603c889ff0673a0142b48a18c.pdf> (31. 1. 2020).
4. Jurinčič, I. 2014: Prostorsko načrtovanje trajnostnega turizma s pomočjo analize nosilne zmogljivosti. Trajnostni razvoj turističnih destinacij alpsko-jadranskega prostora. Koper.
5. Gosar, A., Jurinčič, I. 2003: Sustainable Tourism in the Alpen – Adria Region: Reality and Goals. Dela 19.
6. Pogačnik, A. 1999: Urbanistično planiranje. Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
7. Pogačnik, A. 2006: Kako izdelamo prostorske načrte. Univerzitetni učbenik in strokovni priročnik. Maribor.
8. Zakon o urejanju prostora (ZUreP-2), 2017. Uradni list RS, št. 61/17. Ljubljana. Medmrežje: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7341> (3. 12. 2019).
9. Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3), 2021. Uradni list RS, št. 199/21. Ljubljana. Medmrežje: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8249> (3. 12. 2022).